

بخش اول

تاریخ و جغرافیای مختصر مصر

«جمهوری عربی مصر» کشوری است در شمال شرقی آفریقا و جنوب دریای مدیترانه و غرب دریای سرخ، که از غرب با لیبی، از جنوب با سودان و از سوی شبه جزیره سینا با فلسطین مرز زمینی دارد.

دین اکثریت مردم این کشور "اسلام"، پایتخت و بزرگ‌ترین شهر این کشور "قاهره" و زبان رسمی آن عربی است.

مساحت این کشور ۱۰۰۰۲،۴۵۰ کیلومتر مربع و جمعیت آن حدود ۸۵ میلیون نفر است.

۱. تاریخچه

تمدن منطقه کنونی مصر که در کناره رود نیل شکل گرفته در زمرة کهن‌ترین تمدن‌ها به شمار می‌آید که از حدود ۴ هزار سال پیش از میلاد موجود است. مصر باستان، سرزمین فراعنه بود و پیامبرانی همچون یوسف، یعقوب، موسی و هارون - علی نبینا و آله و علیهم السلام - در این سرزمین تبلیغ کردند.

اسلام در سال ۱۹ هجری قمری (۶۴۱ م.) به مصر وارد شد و از آن زمان همواره از سرزمین‌های مهم اسلامی بوده است. پس از خلفای راشدین، امویان و عباسیان، خلفای فاطمی که تقریباً دو قرن بر بخش بزرگی از شمال آفریقا و خاورمیانه و دریای مدیترانه

٧٤ / فصل سوم: خیزش اسلامی مردم در مصر

حکومت کردند مصر از بیر سلطه داشتند. «المعز» خلیفه فاطمی در رمضان المبارک سال ٣٦٢ قمری (٩٧٣ م.) در مصر مستقر شد و بدین ترتیب، حکومت فاطمیان در آن سامان به طور رسمی آغاز گردید.^۱ فاطمیان به گسترش علم، هنر و بازرگانی علاقه داشتند؛ لذا دانشگاه الازهر را پایه‌گذاری کردند؛ به گسترش و نشر مذهب اسماعیلی همت گماردند؛ و حکومتی مرقه همراه با شادابی اقتصادی و فرهنگی را پدید آوردند. در نتیجه علاقه مردم مصر به اهل بیت پیامبر(ص) از آن زمان تاکنون پایرجاست. مشاهد متبرکه متعددی نیز در این کشور وجود ارد که منسوب به خاندان پیامبر(ص) است. این سرزمین در سال ١٥١٧ میلادی تحت سیطره دولت عثمانی قرار گرفت و این سلطه تا زمان اعلام پادشاهی «محمدعلی پاشا» ادامه داشت.

در سال ١٧٩٨ ناپلئون به مصر لشکر کشید و سپس انگلستان آن را تحت الحمایه خود کرد.

۲. دوران معاصر

افسران جوان مصر – به ریاست «محمد نجیب» و «جمال عبدالناصر» – در سال ١٩٥٢ انقلابی را رهبری کردند که به سرنگونی پادشاهی مصر و سودان انجامید. عبدالناصر از ١٩٥٤ تا زمان مرگش در سال ١٩٧٠ رهبر مصر بود. وی به لحاظ روحیه ناسیونالیستی خود در بین عرب‌ها مشهور و محبوب بود و نهضت پان‌عربیسم را پایه‌گذاری کرد. از اقدامات مهم سیاسی او می‌توان به جنگ شش روزه اعراب و اسرائیل و توافقنامه کanal سوئز نام برده.

پس از مرگ وی «سپهبد محمد انور السادات» به عنوان سومین رئیس جمهوری مصر انتخاب شد که پیمان ننگین کمپدیوید را در کارنامه دارد. وی در ٦ اکتبر ١٩٨١ (مهر ١٣٦٠) به دست «خالد اسلامبولی» ترور شد و به قتل رسید.

بعد از سادات «محمد حُسني سید مبارک» که افسر نیروی هوایی مصر و معاون سادات بود به ریاست جمهوری رسید. وی طبق قانون سال ١٩٧١ مصر، کنترل کامل کشور را بر عهده گرفت و تا قبل از قیام مردم، در قامت دیکتاتوری تمام‌عیار از قدرمندترین حاکمان منطقه به شمار می‌رفت.

۱. ابوعبدالله محمد صنهاجی، اخبار ملوک بنی‌عیید و سیرت‌هم، ص ٥٣.

بخش اول: تاریخ و جغرافیای مختصر مصر / ۷۵

خودکامگی و وابستگی حکومت مبارک و نیز احساس حقارت مردم به دلیل وابستگی این کشور به آمریکا و اسرائیل، به اعتراضات خیابانی مردم - معروف به "انقلاب ۲۵ ژانویه" - منجر شد و دیکتاتور مصر پس از سی سال حکومت در ۲۲ بهمن ۱۳۸۹ (۱۱ فوریه ۲۰۱۱) سرنگون شد و حکومت در دست ارتش قرار گرفت.

مصر از دیدگاه سیاسی و فرهنگی یکی از مهمترین کشورها در جهان عرب و خاورمیانه است، بسیاری از شهروندان مصری به ریاست سازمان‌های بین‌المللی ملی و منطقه‌ای رسیده‌اند و دانشگاه‌الازهر مهم‌ترین مرکز علمی اهل‌سنّت محسوب می‌شود.

۳. اقتصاد

اقتصاد مصر، وابستگی شدیدی به رود نیل دارد. زیرا میزان بارش سالانه از ۲۰ سلانتی متر در شمال تا ۰/۵ سانتی متر در صحراء‌ها در نوسان است. به همین دلیل، فعالیتهای کشاورزی، منحصر به دلتای نیل شده که در آن غله، میوه، برنج، نیشکر و سبزیجات به عمل می‌آید.

کتان، شبدر و میوه مصری، دو محصول عمده صادراتی هستند و صنعت توریسم، نیز درامد زیادی برای مصر دارد. پرورش گاو، گوسفند، بز و شتر نیز در این کشور متداول است.

ایجاد کanal سوئز که در مسیری ۱۶۸ کیلومتری دریای سرخ را به دریای مدیترانه پیوند داده است چون مسیر ارتباطی میان سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا می‌باشد، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. ضمن اینکه دریافت عوارض از کشتی‌های عبوری از کanal سوئز نیز از منابع عمده درآمد دولت است.

فقر شدید از دیرباز در مصر وجود داشته است؛ اما انجام سیاست‌های غلط سرمایه‌داری و خصوصی‌سازی در سال‌های اخیر موجب ایجاد فاصله طبقاتی عمیق‌تر بین «اقلیت بشدت ثروتمند» و «اکثریت بشدت فقیر» شد.